

بەھاي خۇراكى بېبەرى رەش

ھەندىك ھالەت و نەخۇشى پېۋىستە كە خۇيان پارېژن لە خواردىنى بېبەرى رەش، ئەگىنا نېشانە كانيان سەرھەلەدەن يان سەختتر دەين، بۇ نمونە: ئەو كەسانەى كە ھەستەورى قورگ يان ھەستەورى گشتييان ھەيە، ئەوانەى كە دلە كزېيان ھەيە، ئەو كەسانەى كە ھەوكردنى گەدە يان كولبوني گەدە يان كولبوني دوازە گزېيان ھەيە. ئەو كەسانەى كە پارېژيان ھەيە لە چەورى وەكو نەخۇشانى دل و نەخۇشانى شەكرە و بەرزبونەوى پەستانى خوېن، دەتوانن كە لە جياتى چەورى بۇ پتر چىژوەرگرتن لە خۇراك بېبەرى رەش لە خۇراكياندا بەكارىيىن. بۇ مانەوى بە كواليتى باش، پېۋىستە كە بېبەرى رەش لەناو شووشەدا ھەلگىرېت و قەپاغىكى توندى بۇ دابنرېت تاكو دوورېيت لە بەركەوتن بە ھەوا.

بە مەبەستى باشترکردنى كردارى ھەرسکردن بەتايبەتى ھەرسکردنى خۇراكە پرۇتينييەكان. ئەم ترشەلۇكەى گەدە جگە لەوہى كە زۇر پېۋىستە بۇ ھەرسکردنى خۇراكە پرۇتينييەكان، ئەو ميكرۇبانەش لەناو دەيات كە لەگەل خۇراكەوہ دەگەنە گەدە. لە چەندىن لېكۇلېنەوہدا ھاتووہ كە بېبەرى رەش رېنگرە لەبەردەم كۇبوونەوى گاز لەناو ريخۇلەدا، ھەروہا يارمەتى كردارى ئارەقەكردن دەدات، يارمەتى فرمانى گورچيلەكان دەدات. بېبەرى رەش، سېفەتى دژەئوكسان و دژەبەكترياي ھەيە. ھەندىك كەس لەبەر

بېبەرى رەش Black pepper. بەدريژايى سال لە بازاردا دەست دەكەويت، لەھەموو جۇرەكانى تری بېبەر پېچىژترە، بۇيە دەخريئە ناو زۇربەى خۇراكەكانسەوہ بۇ خۇشکردنى بۇن و چىژ. پاش گەيشتنى بە دەم، بېبەرى رەش پنتەكانى چىژ لەسەر زماندا ھاندەدات و وا لەگەدە دەكات كە زياتر ترشى ھايدرۇكلۇريك HCL دەردات

ماست و قۇلۇن

لە چەندىن لېكۇلېنەوہدا ھاتووہ كە ماست بەرگى لەش بەھيژ دەكات و ھانى سوورى خوېن دەدات سەررەاي بەھاي خۇراكى لە پرۇتين و فيتامينەكانى A و B و D و چەندىن خوېى كانزايى سوودبەخش. ھەروہا لېكۇلەروہەكان جەخت لەسەر سوودەكانى ماست بۇ كۇئەندامى ھەرس دەكەنەوہ بەتايبەتى بۇ مندالان بە رېگەى چالاكردنەوى بەكتريا سوودبەخشەكانى ناو ريخۇلە. ئەم بەكتريايە رېنگرە لە روودانى سىكچون و روودانى ھەستيارى بەرانبەر بەچەند جۇرېكى خۇراك و ھەويئبون و تېكچوونى خۇراك لەناو ريخۇلەدا لەگەل يارمەتيدانى لەش بۇ دروستکردنى فيتامين K. بەكترياي ناو ماست رۇلېكى بەرچاوى ھەيە لە رېكخستن و خاوبونەوى كۇلۇندا، ھەر بۇيە ماست سوودبەخشە بۇ تووشوبووان بە گرژبوونى قۇلۇن، ھەروہا بۇ ھاندانى كردارى ھەرسکردن لە توشوبووان بە لاكتۇز كە بەدھەرسى Dyspepsia. شەكرى لە ماستدايە پاش گەيشتنى بە گەدە شيدەبيئەوہ بۇ شەكرى گلوكۇز كە سەرچاوى سەرەكى وزەيە بۇ خانەكانى ميئشك، بۇيە ئەو مندالانەى كە رۇژانە كويناك ماست دەخۇن تواناي خوېندن و تەركيزيان لە قوتايخانەدا باشتر دەييت. ماست جگە لە رېژيەكى باشى پرۇتين و چەورى و كۇمەلېك كانزاي تېدايە بەتايبەتى كالسېۇم، ماست ماددەى ئېنتەرفيرۇن Interferone لەخۇدەگرېت كە دژى فايروسةكان و نەخۇشيبەكانى جگەر كاريگەرى ھەيە، لەگەل نزيكەى 7 ماددەى ديكە كە دژى ئەو ميكرۇبە زيانبەخشانە كاردەكەن كە دوچارى كۇئەندامى ھەرس دەبنەوہ.

تەندروستى

گولان

ژمارە (۸۰۲)
۲۰۱۰/۱۰/۱۸

۶۶

خۇراكى رووہكى

فيتامين B12 زۇر گرنگە لە دروستبوونى خپۇكە سوورەكانى خوېندا، لە پاراستن و گەشەكردنى دەمارەخانەكاندا، ھەروہا رۇلې ھەيە لە ميتابولىزىمى پرۇتين لە لەشدا. سەرچاوه ئاژەلبىيەكانى خۇراك تاكە سەرچاوى متنمانە پىنكراون بۇ فيتامين B12 بۇ نمونە گۇشت، پەلەو، ماسى، ھېلكە، شير، ماست، پەنير. ئەگەرچى ھەندىك جۇرى بەكتريا دەتوانن كە فيتامين B12 لەناو خۇلدا دروست بكەن و فيتامينەكە بگاتە رووہك، يان ھەندىك خۇراكى رووہكى تەنيا لەپاش ھەويئبوونيان ئەم فيتامينە بە برېكى ديارىكرائ لەخۇبگرن، بەلام ھيشتا ناكريت كە خۇراكى رووہكى بېتتە سەرچاويەكى تەواو بۇ فيتامين B12. كەواتە ئەو كەسانەى كە تەنيا خۇراكى رووہكى دەخۇن يان رووہكىن Vegetarian دوچارى كەمبوونى فيتامين B12 دەبنەوہ بە نېشانەكانيشەوہ، گرنگترين

شیری بى چەورى

شیر Milk بە خۇراکچىكى تەواو دەۋمىررېت، چۈنكى زۆرىەى ماددە خۇراكىيە گىرنگەكان لەخۇدە گىرېت وەكو پىرۇتېن، كاربۇھىيدرات، چەورى، فېامىنەكان، كانزايەكان. شىر جۇرېك پىرۇتېننى تىدايە كە ھەسكردنى زۆر ناسانە بە بەراورد لە گەل جۇرەكانى تىر پىرۇتېندا. شىر بىرېكى باشى لە فېتامىن A، فېتامىن D، فېتامىن E و كۆمەلەى فېتامىن B تىدايە كە گىرنگى بۇ تەندروسىتېيەكى باش، ھەرەھا فېتامىن B12 و فۇلىك ئەسىد كە گىرنگى بۇ دروسىتېوونى خۇرۇكە سوورەكانى خوین. شىر گەلىك كانز لەخۇدە گىرېت وەكو كالىسىۇم و فۇسفۇر و زىنك، گىرنگىرېن كانزا كە بە رېژىيەكى بەرز لە شىردايە كانزاي كالىسىۇمە كە پىئوسىتە بۇ پاراستنى پتەوىي ئىسكەكان. مرۇفى پىنگەيشتو روژانە بەلای كەم پىئوسىتە بە 1000 مىللىگرام كالىسىۇم ھەبە، شىر يان بەرھەمەكانى باشىترىن و دەولەمەنتىرېن سەرچاوەن بۇ كالىسىۇم، بەلام لەبەر ئەوہى كە شىرى تەواو Whole milk رېژىيەكى بەرزى لە چەورىيە تىرەكان تىدايە، ھەرگىز گونجاو نىيە بۇ تووشبووان بە نەخۇشى دل، نەخۇشى شەكرە، بەرزبونەوہى يەستانى خوین، بەزبونەوہى ناستى كۇلىستېرۇلى خوین. خۇشەختانە لە كارگەكانى ئەلباندا تواتراوہ كە رېژى چەورى شىر تا نىكەى 0.1% كەم بىرېتەوہ، ئەگەر رېژى چەورى شىر لە 1% كەمتر بىت، ئەوا بە شىرى بى چەورى Skimmed milk دادەنرېت. شىرى بى چەورى بۇ رىجىمىكردنىش گونجاوہ لەبەر ئەوہى كە وزىيەكى كەمتر لە شىرى فول كرىم لەخۇدە گىرېت.

و كەمى فېتامىن B12

نېشانەكانى كەمى فېتامىن B12 برىتېن لە: جۇرېكى كەمخوینى Pernicious anemia، دواكەوتن لە كىردارى مەبىنىسى خویندا، دلئەنگى، زەحمەتى لە قوتدانى خۇراكد، دلەكوتى -Palpitations، ھەستىكردن بە ماندوويون و ھىلاكى، بېھىزى گىشتى، توورەبون و زوو ھەلچون، ھەستىكردن بە سىپون يان تەزىن لە پىيەكاندا، سووربونەوہ و كىرانەوہى زمان. كەسانى رووہكى بۇ داىبىنكردنى ئەم فېتامىنە دەتوان چەند جۇرېكى دانەوئە بۇ خواردن ھەلېرېن كە بە فېتامىن B12 دەولەمەند كراون بە شىوہى نان، ھەوینى خۇراكى -Nutritional yeast، ھەوین يان پوختەى ھەوین Yeast extracts يان بەرھەمەكانى سۇيا. ھەرەھا كەسانى رووہكى دەتوان كە بە شىوہەكى بەردەوام فېتامىن B12 وەرىگىن بە شىوہى دەنك يان دەرزى، بەلام تەنيا لەژىر چاودىزى دىكتوردا.

تەندروستى

گولان

ژمارە (۸۰۲)
۲۰۱۰/۱۰/۱۸

۶۷

ئىنسىولين. ھۆرمۈنى قەلەۋبوون

گالندى پەنكرىياس ھاندەدەن بۇ زياتر دەردانى ھۆرمۈنى ئىنسىولين برىتتىن لە: برنجى سېي، بسكۈيتەكان، پەتاتەي برژاۋ، كۆرن فلىنكس Cornflakes، مۇزى گەيىو، مېۋى مانگۇ، نان يان سەموۋنى سېي، شىرەي جۇ بە شىۋەي مالتۇز و بىرە، جىبىسى زەرەت Corn chips. ئەو خۇراكانەي كە بە شىۋەيەكى مام ناۋەندى ھانى دەردانى ھۆرمۈنى ئىنسىولين دەدەن برىتتىن لە: برنجى بۇر يان قاۋىي، پەتاتەي كولاۋ، مېۋۇ و كىشمش، شىرەي پرتەقال، سېاگىتى يان مەككەرۋەنى سېي. ئەو خۇراكانەي كە بە كەمى ھانى دەردانى ھۆرمۈنى ئىنسىولين دەدەن برىتتىن لە: پەتاتەي شىرىن، ھەۋىركارى بە گەنى تەۋا Wholewheat، نۆكى وشك، سىۋ، ھەرمى، شىر، نىسك، فاسولىا، پاقلى سۇيا، شوۋتى، شىرەي سىۋ، سەۋزە گەلا تارىكەكان.

ئەگەر كىشى لەشت زىاد بىت يان قەلەۋ بىت، ئەۋا بە ئاسانى لەشت برىكى زۇر لە ھۆرمۈنى ئىنسىولين Insulin دەردەدات لەپاش ھەر ۋەمىكى خۇراكدە. ھۆرمۈنى ئىنسىولين لە گالندى پەنكرىياسدا بە برى دىارىكراۋ لەپاش ھەر خوارىتىك يان ھەر ۋەمىكى خۇراكدە دەردەدەرت و يارمەتى شەكرى گلوكوزى خوين دەدات كە بىچتە ناۋ خانەكانەۋە. زىاد دەردانى ھۆرمۈنى ئىنسىولين دەپتە ئەگەرى زىادبوۋنى وزەي بەدەك لە خانە چەۋرىيەكاندا، بۇيە ھۆرمۈنى ئىنسىولين بە ھۆرمۈنى قەلەۋبوون يان ھۆرمۈنى خەزىندى وزە بە شىۋەي چەۋرى ناۋزەد دەكرىت. ھۆرمۈنى ئىنسىولين ۋەكو ھەندىك دەردمان رۇلى ھەيە لە كەمبۈنەۋەي كىشى لەش و لە زىادبوۋنى كىش و توشبوۋن بە قەلەۋى كە زىانى زۇر بە تەندروستى دەگەيەنەت. ھۆرمۈنى ئىنسىولين لە لەشماندا لە ھەموو ئەۋ دەردمانانە بەھىزترە كە بەردەۋام رىكلاميان بۇ دەكرىت و ناۋە ناۋە دەردمانىكى نوي سەرھەلدەدات گوايە كىشى زىاد كەم دەكاتەۋە يان قەلەۋى چارەسەر دەكات، بەھەر حال ئەگەر فىرى ئەۋە بىن كە چۇن بتوانىن ھۆرمۈنى ئىنسىولين بىخەينە ژىر كۆنترۇلى خۇمانەۋە ئەۋ كاتە دەتوانىن كە كىشى لەشىشمان بىخەينە ژىر كۆنترۇلەۋە. ئەۋ خۇراكانەي كە

ئەۋ دەردمانانە بەھىزترە كە بەردەۋام رىكلاميان بۇ دەكرىت و ناۋە ناۋە دەردمانىكى نوي سەرھەلدەدات گوايە كىشى زىاد كەم دەكاتەۋە يان قەلەۋى چارەسەر دەكات، بەھەر حال ئەگەر فىرى ئەۋە بىن كە چۇن بتوانىن ھۆرمۈنى ئىنسىولين بىخەينە ژىر كۆنترۇلى خۇمانەۋە ئەۋ كاتە دەتوانىن كە كىشى لەشىشمان بىخەينە ژىر كۆنترۇلەۋە. ئەۋ خۇراكانەي كە

ھۆكارەكانى پىزمىن

پىزمىن Sneezing رىنگەيەكى بەرگى بەھىزى كۆنەندامى ھەناسەيە بۇ فرىدانى ھەر تەنىكى بىانى كە دەگاتە كۆنەندامى ھەناسە يان ھەر وروژىنەرىكى ناۋپۇشى كۆنەندامى ھەناسە ۋەكو ھەۋىركردن بە مېكرۇب. پىزمىن برىتتىيە لە فرىدانىكى خۇنەۋىستانەي كىتوپر و بەھىزى ھەۋا لە دەم و لوۋتەۋە لەكاتى سوۋتەنەۋەي لىنچە پەردەي ناۋپۇشى لوۋت يان لىنچە پەردەي ناۋپۇشى قورگ، رىنگەيەكى پاراستنى كۆنەندامى ھەناسەيە. پىزمىن لەۋانەيە نارچەتمان بكات، بەلام بەكشتى نىشانەيەك نىيە بۇ حالەتتىك يان نەخۇشىيەكى مەترسىدار. ئەۋ ھۆكارە باۋانەي كە دەبنە ئەگەرى پىزمىن برىتتىن لە: گەيشتنى تۇز و خۇل بە قورگ و لوۋت، ھەستەۋەرى كۆنەندامى ھەناسە بەرانبەر بە چەند ماددەيەك لە ئەتمۇسفىردا، بەكارھىتئانى دەردمانى ستىرۇيدى بەشىۋەي سىراي يان بەخاخ بۇ چارەسەر كىرى ھەندىك نەخۇشى كۆنەندامى ھەناسە، پاش ۋازھىتان لە ھەندىك دەردمان Drug withdrawal. ھەۋىركردنە فېرۇسسىيەكانى كۆنەندامى ھەناسە ۋەكو ھەلامەت و نەنفلەۋەنزا ھەۋىركردنى بەشى سەرۋەي رىزۋەي كۆنەندامى ھەناسە URTI. بۇ رىنگرتن لە توشبوۋن بە پىزمىن لە مالىۋەدا، گرنگرتىن ھەنگاۋ برىتتىيە لە خۇپاراستن لە گەيشتنى ئەۋ مادانەي كە ھەستەۋەرى بۇ لوۋت و قورگ و كۆنەندامى ھەناسە پەيدا دەكەن، بۇ نمونە: شوۋشتى رايخ و مۇكىت يان مافور بە ناۋى گەرم كە پەلى گەرمىيەكەي لە 55 پەلى سەدى كەمتر نەيىست، دووركەۋتەنەۋە لە ئاۋلە مالىيەكان، بەكارھىتانى دەمامك(ماسك) لەكاتى پىۋىستدا. ئەۋەي كە لەلايەن دىكتۇرىشدا ئەنجام دەدەرت، برىتتىيە لە. دۇزىنەۋە و چارەسەر كىرى ھۆكارەكانى پىزمىن.

ۋردەكارىيەكانى بەروارى

ھەلگىرەت، بە سەلامەتى دەمىنەتەۋە و ماددە خۇراكىيەكانىشى پارىزاۋ دەبن، چىژەكەشى ۋەكو خۇى دەمىنەتەۋە بۇ ماۋەي يەك ھەفتە لەپاش بەروارى Sell-by واتە بەر لەم بەروارە باشترە كە بفرۇشەرت، پاش ئەم ماۋىيە ئەگەر بە دروستىش ھەلگىرەت لەۋانەيە كە ھەندىك بەھاي خۇراكى لەدەست بىدات. مايۋنەتس Mayonnaise

ئايا تۇ لەۋ كەسانەبەت كە خۇراك لەگەل بەروارى ئىكسپاىيەبوۋنى فرى دەدەيتە ناۋ زىلدانەۋە؟ راستە كە بەروارى بەسەرچوۋنى خۇراك Expiration date بۇ پارستنى تەندروستىمانە، بەلام ئايا دەزانى كە ئەم بەروارە زىاتر پىۋەندى بە كوالىتتىيەۋە ھەيە ئەك بە سەلامەتى خۇراكاكەۋە؟ ئەگەر بەباشى لىيى حالى نەيىت لەۋانەيە كە چەندىن خۇراك فرى دەبەت لەۋ كاتەي كە ھىشتا بە تەۋاۋى بۇ خواردن سەلامەتن. پىنچ جۇرى خۇراك ھەن كە خەلك ترسى لەبەكارھىتئانى ھەيە لەپاش كۇتايى بەروارى بەسەرچوۋنىيان كە برىتتىن لە شىر، مايۋنەتس، ماست، ھىلكە، پەنير. شىر ئەگەر بە دروستى لەۋاۋ سەلاچەدا

تەندروستى

گولان

ژمارە (۸۰۲)

۲۰۱۰/۱۰/۱۸

۶۸

ئالۋىزىيەكانى بەرزبونەۋەي پەستانى خوين

مىزكردن، دلەكوتىيەكى سەخت - Palpit
tion. ئالۋىزىيەكانى پەستانى بەرز لە ھەموو
بەشەكانى لەشدا روودەدەن، بەلام دل و مېشك
و گورچىلەكان لە ھەموو ئەندامەكان پتر
ئەگەرى ئالۋىزىيەكانىيان لېدەكرېت. دل لەوانەيە
كە دوچارى نۆرە يىتەۋە لە ئەنجامى توشوبون
بە نەخۇشى خوينبەرەكانى تاجى لەبەر
تەسكوبونەۋە يان گىرئان، ھەرۋە ۋەستانىكى
لەناكاۋى دل و مردنى كىتوپر. مېشك لەوانەيە
كە لەبەر تەسكوبونەۋە خوينبەرەكان يان
تەقىنى خوينبەرەكان يان پتر توشۇشى جەلتە
Stroke يىت بەشئويە لەدەستدانىكى
كىتوپرى ھىزى لەش و ھەستكردن بە ئىفلىجى
و لەھۇشچون. گورچىلەكانىش لە ئەنجامى
كەمبونەۋە لېشۋاى خوين كە بۇ گورچىلەكان
دەجىت، ناتوان فرمانى خۇيان بەباشى ئەنجام
بدەن، دەرەنجام توشۇ پەككەۋتەن دەبن.

بەرزبونەۋەي پەستانى خوين بۇيە بە بكوڑى
يىدەنگ نازەد دەكرېت، چونكە لەزۆرىيە
خالەتەكاندا بى نېشانەيە و توشبو ھەستى
پىناكات، تەنيا لەۋ كاتە نەيىت كە ئالۋىزىيەكى
گەۋرە بۇ تەندروسى پەيدا دەكات، بۇ نمونە
نۆرىيەكى دل كە لەوانەيە كوشنەدە يىت.
نەخۇشى بەرزبونەۋەي پەستانى خوين -H
pertension تانئىستا چارەسەرئىكى
يەكجاركى بۇ ئەۋزراۋتەۋە، توشبو تا لە
ژياندا ماۋە پىۋىستە كە بۇ ھېشتەۋەي پەستانى
خوين لە ئاستىكى نرىك ئاستى ئاسايدا، بە
وردى پابەندى پارىزى خۇراك و ۋەرگرتنى
دەرمانەكانى يىت، ھەرۋە زو لەلەين دكتۇر
خۇى بەسەر بكتاۋە، ئەگىنا لەوانەيە كە لە
ھەر ساتىك و ھەر شۇئىكدا دوچارى يەككە يان
پتر لە ئالۋىزىيەكان پەستانى خوينى بەرز يىتەۋە
كە زۇرىيان مەترسىيان بۇ سەر ژيان ھەيە.
گرنگرتىن ئەۋ نېشانانەي كە لە ئەنجامى
ئالۋىزىيەكانى بەرزبونەۋەي پەستانى
خوندا پەيدا دەبن، برىتىن لە: سەرئىشە و
تىكچونى ھاۋسەنگى لەش، خوينبەربون لە
لووتدا (لووتپزان Epistaxis)، نازار لە
پشەۋەي سەر لەكاتى لەخە ھەلساندا، نازار
لە ناۋجەي سىنگدا، ھەناسەتەنگى كە مەرج
نىيە لەگەل جوۋلە و ماندووبوندا رووبدات،
تىكچونى تەركىز و شىۋان لە ھۇشدا،
ھەستكردن بە يىھىزى لە پەلەكاندا، گرژبونى
ماسولكەكان، شىۋان يان كزبون لە بىنىندا،
زىاد نارەقەكردن، يىھىزى گشتىي لەش، زو

لە جۆرى كۇتاج Cottage cheese
لەپاش بەروارى بەسەرچوندا بۇ ماۋە 10-
14 رۇژ بە حالەتتىكى باش و بەھا خۇراكىيەكى
باش دەمىنئەۋە لەناۋ سەلاجەدا.
بەروارى "use-by" يان "best if
used-by" ۋاتە دوا بەروار كە خۇراكەكە
ئەندازە يان شىرازە Texture و كوالىتى
لە چىز و بۇن و شىۋە و رەنگ و بەھاي
خۇراكى بە پارىزىزاۋ دەمىنئەۋە، پاش ئەم
بەروارە لەدەستدانى كوالىتى بە شىۋەكى بەرە
بەرە و لەسەرخۇ روودەدات. مەترسى زىاتر لە
ئالودەبونى خۇراكە بە مېكروپ -Spoi-
age كە لىزەدا رەنگ و بۇن و چىزى بە
تەۋاۋى دەگورېت.

بەسەرچونى خۇراك

كە نەكرابىتەۋە و لەناۋ سەلاجەدا بە دروستى
ھەلگىرايىت، لەوانەيە كە بۇ ماۋە 30 رۇژى
تر پاش بەروارى بەسەرچون لەناۋ سەلاجەدا
بە حالەتتىكى باش بىنئەۋە. ماسىت، ئەگەر بە
دروستى لەناۋ سەلاجەدا ھەلگىرېت، ئەۋا بۇ
ماۋە 7-10 رۇژ لەپاش بەروارى -Sell-
by بە حالەتتىكى باش دەمىنئەۋە. ھىلكە، ئەگەر
بە باشى لە سەلاجەدا ھەلگىرېت، ئەۋا دەكرى
كە بۇ ماۋە 3-5 ھەفتە لەپاش بەروارى
-Sell-by بە سەلامەتى بىنئەۋە، لەپاش
بەروارى -Sell-by تەنيا كوالىتى خۇراك بەرە
بەرە دادەبەزىت، ھەرۋە پەنرىي پاستىورىزىزىزاۋ

ھۆكارەكانى قژ ھە ئوهرىن

لە كەسىكى ئاسايدا نرىكەي 10%ى
تالەموۋەكانى سەر لە قۇناغى ھەۋانەۋەدان
phase Telogen. ئەم تالەموۋانە
چىتر گەشە ناكەن، بۇيە ھەلەۋەرىن.
ھەلۋەرىنى 100 تالەموۋە لە رۇژنىكدا بە
ئاسايى لەقەلەم دەدرىت، پتر لەم ژمارەيە بۇ
ماۋە چەند رۇژنىك يان چەند ھەفتەيەك
پىۋىستى بە سەردانى دكتۇر دەيىت. بە
شىۋەيەكى گشتى، نەخۇشىيەكانى ھەناۋ يان
خۇراكى ناھاسەنگ تاراددەيەكى كەم دەبنە
ئەگەرى قژ ھەلۋەرىن. ھۆكارە جىنىيەكان يان
ھۆكارە زىكماكييەكان، مېژوۋ يان مەيلى
خىزانى Family history. ھەرۋەھا
بەسالاجون و پىربون ھۆكارە زەقەكانى قژ
ھەلۋەرىن پىنكىدئىن. پىساۋ و ئافرەت لەوانەيە
كە لەپاش تەمەنى سىيەكان و چلەكاندا
توشۇ تەنكبونىكى فسىۋلۇژى قژ بىن.
ئەۋ ھۆكارانەي كە دەبنە ئەگەرى و نكردى
قژ بەشىۋەيەكى كاتى، ۋاتە ئەگەرى دووبارە
ھاتنەۋەي قژ لە نارادايە برىتىن لە: شەكەتى
دەروونى Stress، گۇرائىكى نىگەتىفى
بەرچاۋ لە خۇراكا، گۇران لە ھۆرمۇنەكاندا
لەكاتى بەلبون و دوۋگىيانى و ۋەستانى
سوۋرى خوينزىزى مانگانەي ئافرەت
Menopause. نەخۇشى گشتى سەخت،
نەخۇشىيەكانى گلاتدى دەرفەي، كەمخونى
لەبەر كەمى كانزاي ئاسن ھۆكارى ترن كە
قژ ھەلۋەرىن پەيدا دەكەن، ھەرۋەھا چارەسەرى
كىمىيەكى Chemotherapy كە بۇ
چارەسەركردنى شىۋەنچە بەكاردېت لەگەل
ئەۋ دەرمانانەي كە بەرگىرى لەش دادەبەزىنن
ۋەكو زىانى لابلە دەبنە ئەگەرى قژ ھەلۋەرىن،
بەلام خۇشەختانە لەپاش 6-12 مانگاندا
قژ لە شىۋىنى ھەلۋەرىندا لەخۇبەۋە بەيى
بەكارھىنانى ھىچ دەرماننىك دووبارە گەشە
دەكاتەۋە.

تەندروستى

گولان

ژمارە (۸۰۲)
۲۰۱۰/۱۰/۱۸

۶۹